

Proef de sfeer

Recept voor een fijne sfeer in een woonzorgvoorziening

Als het thuis niet langer gaat, willen naasten van mensen met dementie dat hun dierbare ergens gaat wonen waar de sfeer geborgen, warm en gezellig is. Maar hoe creëer je die? *Dieneke Smit*, initiatiefnemer en bestuurder van woonzorgboerderij *De Reigershoeve* in Heemskerk, deelt haar recept.

Ted staat al enkele jaren op onze wachtlijst voor een plek om te wonen. Zijn dochter en zoon zochten regelmatig contact met ons om te vragen of er al plek was, maar helaas moesten we ze steeds teleurstellen. Wanneer ik hen eindelijk bel met het langverwachte nieuws woont hun vader al niet meer thuis. Ted is een jaar eerder naar een woonzorgvoorziening verhuisd, die enkele jaren geleden helemaal nieuw is gebouwd. Toch gaan zijn dochter en zoon gretig in op ons aanbod van een appartement op De Reigershoeve. Ze hopen dat onze boerderij-omgeving, het buiten zijn en de huiselijke sfeer hun vader doen opleven. 'Maak een goede afweging, het kan ook fout gaan', geef ik aan. 'Een verhuizing is heel wat voor

mensen met een gevorderde dementie. Een nieuwe plek om te wonen, waar álles helemaal nieuw is, kan een grote impact hebben waardoor sommige mensen ineens sneller achteruit gaan.' De familie wil hier niets van weten. Zij twijfelen geen moment: hun vader zal het beste thuis zijn op De Reigershoeve.

APPELTJESGROEN

Samen met een collega van het zorgteam ga ik op huisbezoek bij Ted, omdat het belangrijk is dat ook hij achter de verhuizing staat. De woonzorgvoorziening waar hij woont staat in een woonwijk, vlakbij een winkelcentrum. Het heeft een luxe uitstraling. De entree oogt netjes en verzorgd en we worden vriendelijk begroet door de receptioniste. Teds dochter neemt ons mee naar de psychogeriatrische (PG) afdeling op de eerste verdieping. Daar snuiven we de sfeer op. 'Het is zo... modern', fluistert mijn collega. De moderne uitstraling maakt dat het ziekenhuisachtig en weinig als een thuis voelt. De gangen zijn zo breed dat je elkaar met twee bedden zou kunnen passeren. De muren zijn appeltjes-

groen geschilderd, een frisse maar bevreemdende kleur die weinig mensen van deze generatie ouderen in hun huis zouden hebben. De twee huiskamers ogen klein ten opzichte van de grote gangen en zijn onpersoonlijk ingericht. De meeste bewoners zitten aan een hoge tafel, die niet zou misstaan in een kantine. Sommigen dutten een beetje. Ze dragen allemaal een slab, hoewel ze niet aan het eten zijn. Bij navraag aan een aardige verzorgende in een mintgroen uniform blijkt Ted in zijn eigen kamer te zijn, pal tegenover huiskamer. De deur is op slot, maar de verzorgende kan niet met ons meelopen omdat zij de huiskamer niet mag verlaten. Gelukkig mogen we de sleutel lenen.

'WARMERE' PLEK

Ted zit in zijn stoel in het ruime appartement. Hier is het wél gezellig ingericht met veel eigen spullen. Ted is een forse man. Hij heeft gevaren op zee en houdt van zijn familie, van spelletjes en van Nederlandstalige muziek. Ook houdt hij van eigen regie. 'Niemand vertelt mij wat ik moet doen', laat hij

ons meteen weten. Ted is dan ook moeilijk te motiveren voor de lichamelijke verzorging. Eigenlijk is hij overal vrij moeilijk voor te motiveren. Afgezien van zijn wekelijkse wandeling, buiten in de rolstoel met een vrijwilliger, en een enkele spelletjesavond doet hij eigenlijk niets anders dan eten in de huiskamer en op zijn stoel zitten in zijn eigen kamer. Zou dat op De Reigershoeve anders zijn? Ik vraag Ted of hij op onze woonzorgboerderij zou willen wonen. Ted haalt zijn schouders op. 'Het kan me niet veel schelen', geeft hij aan. Hij houdt niet echt van dieren, zit hier wel prima en glimlacht als hij het over de verzorgenden heeft: 'Ze zijn hier wel oké.' Dit geeft te denken. Waarom wil de familie eigenlijk zo graag dat Ted naar onze woonzorg-

boerderij verhuist? Daar lijkt geen eenduidig antwoord op te zijn. Het zijn veel dingen bij elkaar. Hoewel veel verzorgenden aardig zijn, gunt de familie Ted een 'warmere' plek. Er wordt veel met uitzendkrachten gewerkt, die de bewoners niet goed kennen. En het 'voelt hier niet gezellig'. Ze snappen dat hun vader zelf niets wil. Ook hen lukt het mondjesmaat om hun vader te verleiden tot een activiteit. Toch zijn ze bang dat hij aan zijn lot wordt overgelaten. Bovendien vinden ze het erg dat hij zo weinig buiten komt.

ACHTERUITGANG

De verhuizing wordt in gang gezet. De familie gaat aan de slag in het appartementje op De Reigershoeve, dat een stuk kleiner is dan zijn huidige kamer.

Ze richten het prachtig in, waarbij kosten noch moeite worden gespaard. Ze leggen een nieuwe vloer en er komen mooie gordijnen. Ze schilderen de boel en schaffen nieuwe meubels aan die goed passen bij de oude, vertrouwde spullen van hun vader. Twee dagen voor de verhuizing krijgen we het bericht dat Ted 's nachts uit zijn bed is gevallen. Dit gebeurde nog niet eerder en hij lijkt ook behoorlijk uit zijn doen. Toch zetten we de verhuizing door. Ted is nog niet de oude wanneer hij bij ons arriveert, maar reageert positief op zijn nieuwe omgeving. Het team heeft dan ook erg haar best gedaan: hij wordt verwelkomd met bloemen en zijn lievelingseten staat op het menu. Ted oogt al snel op zijn gemak. De eerstvolgende weken gaat het rede- >

lijk goed met hem. Ook op De Reigershoeve accepteert hij de lichamelijke zorg moeizaam, maar hij vertrouwt het zorgteam elke dag een beetje meer. Net als op zijn vorige woonplek is hij veel in zijn eigen appartement, maar hij gaat meerdere keren per dag naar buiten en vindt redelijk goed aansluiting bij zijn medebewoners. Na twee weken valt hij echter opnieuw uit zijn bed. Hij houdt hier erge rugpijn aan over. Ted lijkt ook geestelijk achteruit te zijn gegaan. Misschien heeft hij een TIA gehad? Vanwege de pijn is Ted steeds minder goed te motiveren om uit zijn bed te komen en accepteert hij bijna helemaal geen zorg meer. De eerste pijnstillers die de arts voorschrijft werken onvoldoende. Om Ted te mobiliseren, krijgt hij sterkere pijnmedicatie. Maar hij blijft in bed liggen en gaat verder achteruit. Ted blijft aangeven dat hij pijn heeft, slaapt steeds meer en eet en drinkt steeds minder. Dan is het einde daar. Vier weken na zijn verhuizing overlijdt Ted.

'HET IS DE SFEER'

Als ik naar de woning ga om afscheid te nemen en zijn kinderen te condoleren, merk ik dat ik het moeilijk vind om ze onder ogen te komen. Ik verzamel moed en vraag wat ik eigenlijk niet durf te vragen: hebben ze spijt dat ze hun vader hier naartoe hebben verhuisd? De achterliggende vraag die rondzingt in mijn hoofd is: was Ted ook zo snel achteruit gegaan en was hij nu ook gestorven als hij op zijn oude woonplek was gebleven? Had ik de verhuizing moeten tegenhouden? Daarnaast voel ik me schuldig over alle moeite en kosten die de familie in de inrichting van het appartement heeft gestopt. Tot mijn opluchting geven Teds dochter en zoon aan volstrekt geen spijt te hebben. Ze zijn juist heel dankbaar en blij dat zij hun vader nog deze laatste weken op De Reigershoeve 'hebben kunnen geven', zoals ze dat verwoorden. Het appartement hebben ze met alle liefde ingericht en ze

vinden het fijn dat een volgende bewoner hier nog van kan genieten. 'Het is gewoon de sfeer', zo leggen ze uit. 'Gedurende het hele jaar in de vorige woonvoorziening hebben we ons nog nooit zo welkom gevoeld als tijdens deze vier weken op De Reigershoeve. Mensen herkennen je, zeggen gedag of maken zelfs een praatje met je. Er staat muziek op die onze vader leuk vindt. En je krijgt koffie, of mag dat zelf zetten in de woning.' Dan vertellen ze over die keer dat ze voor alle 24 bewoners van de PG-afdeling gebak hadden gehaald om de verjaardag van hun vader te vieren, maar dat zij voor hun eigen kopje koffie moesten betalen. 'Dat soort dingen is hier zó anders. Hier mag je mee-eten. Je wordt niet als last gezien en er wordt naar je geluisterd. Wij voelden ons hier thuis. Dan weet je dat het goed zit voor je vader.' Ik denk hier nog lang over na. Was de zorg op De Reigershoeve nou zoveel beter dan op Teds vorige woonplek? Dat kan eigenlijk niet, omdat we Ted pas net een beetje leerden kennen. Kennelijk gaat tevredenheid, of het vertrouwen dat de familie heeft in de geboden zorg, maar voor een beperkt deel over de 'meetbare, of uiterlijke kwaliteit van zorg', als in de handelingen van het wassen en aankleden, of de medische begeleiding. Het gaat voornamelijk om de sfeer die je als familie proeft, of het gezellig is, om de oprechte interesse die alle betrokkenen voor jouw naaste maar ook voor jou als familie tonen. Dat we elkaar kennen. Het gaat om medemenselijkheid, het gevoel van gelijkheid en inclusie: we horen er allemaal bij en we doen ertoe, of je nu bewoner, familielid, teamlid of behandelaar bent.

SOCIALE GEMEENSCHAP

Het is jammer dat sfeer niet te vangen is in duidelijke termen of maten. Het is een gevoel. Nu ik erover nadenk lijkt de sfeer er alleen maar slechter van te worden wanneer we de verhouding met familie proberen te definiëren.

Denk aan woorden als 'familieparticipatie', familie als vertegenwoordiger van de bewoner, of de samenwerkingsdriehoek tussen verzorgende, familie en behandelaars. Hierbij worden familieleden en zorgprofessionals tegenover elkaar gezet. Het gaat niet om het *meedoen van* of het *samenwerken met* familieleden. Het gaat om er *allemaal samen zijn*. Samen met de bewoner, de familie, de verzorgenden, vrijwilligers en alle betrokkenen vormen we een sociale gemeenschap waarin we oog hebben voor elkaar en waarin we gelijkwaardig zijn. Op die manier kom ik tot onderstaand recept voor een fijne sfeer in een woonzorgvoorziening.

BASIS-INGREDIËNTEN

- Erken dat de woonzorgvoorziening het huis van de bewoner is
- Ken de bewoners en weet wat zij belangrijk vinden voor een fijn thuis
- 'Alles en iedereen mag er zijn'
- Heb oog voor elkaar (zie elkaar en luister naar elkaar)
- Hanteer het 'Ja, tenzij'-principe (alles kan, tenzij in de praktijk blijkt dat het deze keer echt niet kan)
- Kijk bij huidige regels die dingen minder leuk maken: is dit nodig? Mag of kan het écht niet?
- Alle ideeën zijn welkom en creëer mogelijkheden deze uit te voeren
- Samen weten en kunnen we meer

Verder is het recept simpel. Gooi alles in ruime hoeveelheden bij elkaar en blijf vooral regelmatig proeven! Ook op De Reigershoeve mist er regelmatig nog een snuffje van het één of andere ingrediënt, dat dan onze aandacht vraagt én krijgt. ♦

TEKST DIENEKE SMIT

BEELD DE REIGERSHOEVE

Dieneke Smit is initiatiefnemer en bestuurder van woonzorgboerderij De Reigershoeve. Kijk voor meer informatie op www.reigershoeve.nl